

**FOGLALAT:** Magyarország és Erdély (nemesítés, kinevezések 's megfísztelés; budapesti napló: Árpád gőzös fölakadása, a' budapesti állandó hid ügyében, magyar játékszíni előadások; a' sárospataki főiskola változásai; a' budapesti hangászegyesület közgyűlése; különféle: úrményi gyujtogatások, temesvári casino 's Bójtós Imre indítványa nemzeti nyelvünk ügyében; adakozások az árvíz által károsultak számára; 's a' t.) Spanyolország (az új minis'terség fölözslásra készül; Coba ezredes gyászos halála; okai az estellai ostrom elmultának; a' madridi tartományi biztosság fölirata 's a' királyné válasza; Rothschild nem akar pénzt előlegezni: 's a' t.) Anglia (a' londoni radical népgyűlés; lapvélemény Brossard pöréről; 's a' t.) Franciaország (a' parisi érsék kiengeszteli Talleyrand árnyékát; Boulet érdekes pöre; 's a' t.) Olaszország. Gabonaár.

### Magyarország és Erdély.

Ő es. 's ap. kir. fősége Vlassics Ferencz b. altábornagy, mint horvátországi bánnak foglalatosságai könnyítéseül, oldala mellé, saját kértére, Ha u l i k György zágrábi püspök személyében bán-helyettest rendelni, 's ugyan őt Zágráb megye kormányzatától fölmentvén helyébe Zdenecsay Miklós m. kir. udv. kam. tanácsost 's zágrábi kam. igazgatót főispánná; továbbá, Müller Ferencz erd. udv. kancelláriai számfőlöti titoknokot valóságos udv. titoknokká, 's Motesiczky István tbirót es. kamarássá nevezni; Sebastiani József pesti polgárt 's nkereskedőt krassó-megyei Remete Pogányest helység harmadával megajándékozni 's ez által utódjaival együtt „remete pogányesti“ melléknévvel magyar nemességre emelni; Rauchmüller Ferencz magyarországi főépítészeti igazgatót nyugalmazni, 's Orieska Imre m. kir. udv. kamarai főfőzető hivatali nyugalmazott fizetőmestert szalagos nagy polg. arany-érdempénzzel díszesíteni méltóztatott. (O. Z.)

Az erd. kir. főkormányzók Cseh Péter keblebeli lajstromzót 's Farkas Sándor és Inceze Sámuel rendes kormányzók jegyzőket főkormányzók fogalmazókká; Németi János rendes jegyzőt pedig lajstromzót alkalmazá. (Erd. Hir.)

Prukberger Andor, felső-bányai kir. bányászirnok, sept. 4dikén meghalálozott. —

Budapesti napló. „Árpád“ gőzös sept. 23kán a' rendkívül esékély viz miatt néhány mérföldnyire Pozsonyut, Pestre jöttek, fölakadt, 's másnap kocsin valának kénytelenek utjokat folytatni az utasok, mi kellemetlen volt ugyan minden esetre: de Dunánk szabályozatlansága mellett elkerülhelen; 's csak azt esudálhatni, hogy illyes fölakadások többször nem történnek, mit csupán az ügyes kapitányok 's kormányosoknak köszönhetni. Illyesmi még koránsem okoz életveszélyt 's említést is alig érdemel, ha meggondoljuk, hogy Angliában 's Amerikában majd minden nap légből röptől gőzösekről olvashatni híreket, mi nem igen sokott emberhalál nélkül megtörténni, a' halál pedig, fájdalom, igen keveset gondol törvényes határidővel 's váltóügyekkel. — A' budapesti állóhid tervrajzából kiviláglik, miszerint a' hid közép 's legnagyobb ívének a' viz tükre 640 lábnyi leend nyílása, a' két oldalalé pedig egyenkint 270 láb, 's így a' viznek szabad folyásra a' hid alatt mintegy 1180 l. terület maradand, mellyel a' gellérthegyi szoros szűkebb, e' tekintetben tehát áradástól épen nem félhetni. A' két parü oszlop 1600 lábnyira álland egymástól. A' mederben két 32 l. vastag granit oszlop fog állani, miknek magossága a' talpfalon fölül 150 lábra menend. A' hidlapot öntött vasrudak tartandják. A' kocsiút 25, a' gyalogjárda pedig mindkét oldalul 6 lábnyi széles leend. A' 12 vasláncz, melly az egészet tartandja, 40 ezer mázsát fog nyomni. — Dérnyé jutalomjátékán (Mari vagy tiltott szerelem) sept. 29kén számos néző vala színházunkban, de még sem annyi, mennyit az először adott jeles dalmű 's a' jutalmazott dalművésznő érdemei méltán várhatának. A' közönség zajos általános tapsal üdvözlé első megjelentekor Dérnyét 's négy koszuu hullott lábaihoz. A' taps, főleg ha általános vagy legalább meghaladja a' püsszegők zaját, egyedüli valódi jutalma a' színész fáradaimnak 's érdemének, mert az közvetlenül az egész közönség érzelmeit fejezi ki; míg a' koszuu mindenkör csak egyes tisztelőjéitől származik az ünneplett művésznőnek, melly tisztelet forrási gyakorta nem is érdemléltányból, hanem csak személyes érdekekből szoktak származni. A' koszuu is csak úgy lehet becses a' színész előtt, ha annak ledobása után a' közönség tetszését jelenti 's így az által mintegy magáéva fogadja el a' csak e' mód szerint tiszteletet nyujtható tettet. 'S így történik ellenkező esetben is, mi sept. 27kén eleven példában bizonyult be, midőn Schodelnének előadás végén (Isméretlenő dalműben) a' kajánság hagyományozta röpíté színpadra; a' közönség ugyan is méltó harag kifakadásával illeté az isméretlent, a' megsértett jeles művésznőt pedig tapsözönnel árasztá el, 's így a' szándékolt meggyaláztatás helyett kétszeres tisztelet éré a' dícsőített művésznőt, ki e' nézetet méltányolni tudván, csak megvetéssel felelt a' művészetet besipiskolni akarónak, 's növekedő sükerrel folytatja diadalünnepeit nemzeti színpadunkon. September 30dikán „Álom-élet, vagy: a' parisi szép himvaronó“ című új színj. adak színészink 4 felv. Franz József után Komlóssy Ferencz által fordítva, az egész előadást némi hanyagság bélyegzé; octob. 1se én az új berletelt Vörösmarty Marót bánjával kezdék, szokottnál számosh közönség előtt; 2ikán bérszünettel „Beatrice di Tenda“ dalmű adaték; Schodelné a' ezimszerepben a' szó teljes értelmében jeles vala; első felléptekor több koszuu, virág-bokrot 's verseket dobának, miket Schodelné igen gyöngédeden köszönt meg, kár hogy szavait lassuságuk miatt nem igen hallhattuk, az egész játék alatt 's végén összesen 12szer tapsolák elő. E' naptól kezdve az előadások 6 1/2 órákor kezdetnek. Szombaton, f. hó 6kán először fog adatni bérlétszünéssel Bartháné jutalomjátékaul: „Peleskei notárius“ eredeti parodia 3 szakaszban 4 felvonással, írta Gaal, muzsikáját szerzé Thern Károly. Az író eddigi színműveinek jeles hatása 's a' jutalmazandó szorgalmas színész számos közönségre méltók.

A' pestbudai hangászegyesület jövő vasárnapon, oct. 7kén délelőtti 9 órákor tartja ötödik közgyűlését Pesten a' k. városi redoute-ok előteremében, mellyre az egyesületi tagok tisztelettel meghívotnak. A' kormányzóbiztosságnak 1838. sept. 25ki üléséből Mátray Gábor, egyesületi titoknok.

Sárospatak, sept. 21kén: Legbiztatóbb reményekkel telik el keblünk, midőn a' honi iskolák javítására újabb időkben tett intézkedéseket olvassuk; 's ha valakit e' vagy ama felekezett nevelő intézetének alábbszállatott panaszkodni hallunk, azt vagy dologhoz nem értésnek, vagy illő felvilágítás hiányának kell tulajdonítanunk: mert, hogy illy közérdekű tárgyban rágalom, vagy kajánság szólna, föltenni távolról sem akarnók. Bár mennyire küzöljön is olykor többiköt a' hely. vallásu iskolák igazgatósága, segédforrásait tekintve, helyzete szorultságival: mindazáltal soha nem mulasztá el a' gondja alatti tud. intézetek javítására 's az idő lelkéhez alkalmazására időről időre czélszerű rendelkezések tételét. Egyik tanubizonyosága ennek a' sárospataki főiskola, mellynek kormányzó 's pártfogói, mindenkor azon magas eszméből indulva, hogy a' réginek illő méltánylása mellett, minden új isméret 's fel-födözés terjesztésére utat nyissanak, e' f. században is, tetemes áldozatokkal, nemcsak több tanítószéket állítanak fel, hanem a' tanítási rendszerben is több ízben olly változásokat 's javításokat eszközölnek, mellyek már eddig is sükeres előmenettel koronázzák. Közelebb a' mostani főcurator kormányzása alatt, miután már néhány év előtt a' falusi iskolákban czélszerűbb tanítási mód hozaték dívatba, a' tudományok 's tanítások egész rendszere másodízben véteték vizsgálat alá 's idő 's körülmények kívánatihoz módosított. Illy czélból üle össze jelesen mult 1837d. év jul. első napjain itt, Sárospatakon, egy tud. küldöttség, mellyben közakarattal megállapíták, hogy mindentéle tudomány, a' honi törvénytudományt kivévé, ugy a' felsőbb mint az alsóbb osztályokban magyar nemzeti nyelven tanítassék. Továbbá a' honi nyelv alaposb 's az életre szükséges tudományok czélszerűbb 's terjedelmeseb taníthatása végett a' két alsó osztályból a' diák nyelvet kihagyák 's a' következő 3 grammatikai 's 3 humanitási osztályra szoríták, olly módon, hogy annak bővebb nyelvészeti előadását az akademiái némelly osztályokra is kiterjeszszék. Lényeges változás történt az által is, hogy a' logika, mit eddig az alsóbb vagy gymnasialis osztályokban tanítának, mint e' tudomány természete azt magával hozza, a' felsőbb akademiái pályára tételét át, vele a' magyar nyelvtudomány és elemi mathesis összekapcsolatván, ezeknek rendszeren leendő tanítását elhatározzák. Ez új tanítási rendszer az említett év sept. utolsó napjain tartott egyházi kerületi közgyűlésben némi módosításokkal elfogadtatván f. 1838, iskolai év beálltával munkálatba is jött. — Ugyane' f. iskolai év kezdetén sept. 16d. tartott ünnepeles gyásztisztelet mult hó 27d. elhunyt Nyiry István, előbb mathesis, később statistika, utójjára böleselkedés, összesen 40 évig volt közkedvességű, dús szellemű oktatója, hamvai fölött, nagyszámu helybeliek és vidékiek díszes gyülekezében. A' dícsőült érdemeit, 's 62 évre terjedett munkás élete pályáját, szivreható lelkes beszédekben magasztalák Zsarnay Lajos októ 's collegiumbeli felkészés és Kalniczky Benedek szinte oktató, az éneklőkar bus zengedezési mellett. A' következő napon sept. 17d. iktatá be az ünnepelelyhez alkalmazott jeles beszéddel Fáy Ferencz iskolai alkormányzó, ugyancsak örömeinek között, a' főlebb érintett ujonnan föállított tanítószékebe, a' tisztelességes tudományok tanításában szinte 20 évet töltött Majoros Andor oktatót, ki igen érdekes tartalmu beköszönő beszédben tudományosan fejtegeté az értelem- és nyelvtan hasznait mint rokon tudományokéit, mellyek, kivált ha nemzeti nyelven adának elő, az értelemi műveltségnek főműszerei. E' szerint ez új tanítószékek a' sárospataki főiskolában a' felsőbb tudományokat 11 fő- 's 4 segédoktató (az ágostai vallásuak catechetájának tanítószéke most üres), a' tisztelességes tudományokat 2 állandó 's a' többi alsóbb osztályokbeli tudományokat a' nagyobb idejű diákok közül évenként választatni szokott 6 tanító adja elő. Az iskola népessége az alsóbb és felsőbb osztályokban jelenleg 1300at meghalad.

KÜLÖNFÉLE: Úrmény, Nyitra megyében, aug. 27kétől sept. 12keig majd naponkint tüzvész színhelye volt, olykor ötször is 24 óra eltölte alatt. Az első égést egy gombkötő gerjeszté, ki féltékenységből nejjére akart löni 's helyette szénakazlat talált, melly azonnal lángba borult 's 7 házzal közlé a' pusztító elemet. A' többi gyuladást szándékos gonoszság okozá. A' lakosok annyira elémülének már, hogy vagyonuk becsesb részit jobbadán pinczékbe rejték. — Temesvár szab. kir. városban nemzeti casino létesült, főleg a' pesti mintájára, 's leginkább Kövér János temes-megyei középponti főszolgabíró munkásbuzgalma által. A' megnyitás f. hó 9kén történt a' város egyik legszebb nagyszerű épületében, mellynek czélszerű 's pompás belrendezete mindenkit valóban kedvesen meglepe. Nem csak temesváriak, hanem idegenek is egyhangulag bizonyíták, hogy hazánkban, a' pestit kivéve, nem létez ehez hasonló fényű intézet, mellynek folyvásti gyarapulását annál biztosabban reményelhetni, mivel már jelenleg is 366 részes tagot számít, 's majd naponkint újabb jelentések történnek részesek közé soroztatás végett. — Bójtós Imre temes-megyei mérnök indítványára a' megyei RR határozzák, hogy a' nemzeti nyelv alapos megtanulására, mi egyik legfőbb emeltyüje a' nemzetiségnek, a' megye öt külön résziben, t. i. Temesvár, Versecz, Lippa, Csákovár 's Uj-Arad városokban nemzeti iskolák alapíttassanak 1 pgó forintos részvények útján, melly mennyiség ezuttal hat évre fogna aláírtni. A' nevezett mérnök ur fáradaatlan buzgalmanak, mellyel a' részvényeket elosztani törekvék, sükerült csakhamar olly pénzmennyiséget összegyűjteni, hogy az érintett iskolák megnyitását minél előbb reményelhetni, miből számithadlan haszon fog háromlani ez annyi nyelvű megyében a' nemzetiség terjedésére. (O. Z.) — A' budapesti vízkárosultak számára adakoztak: a' m. kir. udv. kancellária útján 4892 fr. 6 3/4 kr., újabban 10858 fr. 13 1/4 kr., a' bányai főkatona kormányzók 635 fr. 58 kr., újabban 117 fr. 4

a' fiunei városi tanács 10 kr., a' buccaril városi tanács 4 fr. 13<sup>3</sup>/<sub>4</sub> kr., Zsvikovic budai g. n. e. püspök gyűjtése 59 fr. 51 kr., Beszedics János és Szvidniczky Mihály 10 fr., a' magyarországi főkatona kormány-szék 708 fr. 2<sup>3</sup>/<sub>4</sub> kr., mind pöben. Dornheim Francziska k. a. Homonná-ru<sup>1</sup> küldött 27 fr. 40 krt. pöben.

Illosva, sept. 10kén: Kitzött napon 's helyen összesereglett már elő-re a' meghívott egyházi 's világi vendégsereg 's fényes pompával a' közel Kisfaludba vonult, hol kir. adománylevél tartalmánál fogvást, némelly rész-jóság birtokába törvényesen bevezetendő vala az adományos Kassics Ignác udv. ügyviselő. A' helységben Illosva partján az arra készített 's csupán zöldgalyakkal fódott sátor alatt a' kir. biztos velős tartalma beszédben elő-adván] az ünnepély ezéjját, a' ns leleszi conventhez e' tárgyban intézett ík-tató parancs annak küldöttje 's tagja által egészen fölolvastaték, melyet Komlóssy beregmegeyi főjegyző azonnal orosz nyelven is kihirdetett. Ez-után a' kir. biztos szónoki székéből föllállván, az adományost jobbról, a' tör-vényes személy és szemtanu pedig balról karon fogva új birtokába bevezeté, kinek a' helység bírója szokás szerint egy esomó földet nyujta. A' körülállók-hoz intézett beszéd végeztével, az adományos egész szerénységgel meg-köszöné vendégei fáradságát 's erre az ellenmondások következének. Kisfa-ludon végeztetvén a' beiktatás, az egész gyülekezet visszafordult, 's az igen kies vidékü Szajkófálya sieté, hol az ottani részjóságokban hasonló szertartással ment véghez a' törvényes beiktatás a' maga valóságában. Szaj-kófalva szomszédságában a' hegyek oldalán szentiványi nótakint hosszasan terjedő Honeza helység igen kitünő, mert itt az elkülönött telkek annyira elszórvák, hogy a' kassai nagy harang sem lenne hallható a' helység egyik részitől másikig. Illosva y Gedeon kir. biztos magyar szívességű ebédrel fogadá az egész gyülekezetet, 's az egészet vidor tánczvizgalom zárá. —

**Spanyolország.**

Madrid, sept. 12ikén: Az új minsterség néhány tagja már lemondásról gondolkozik, 's hire jár, miszerint Vadillo 's Van Halen nyeren-dik el a' megüröndő hivatalokat; ez utóbbit hadministerül ohajtja kinevezetni Espartero, az ő ohajtási pedig mind meg annyi parancsok a' gyön-ge kormány előtt. — Carondelet, valladolidi főkormányzó, sept. 8kán elhagyá sergével a' várost, mivel hire kezdé szállongni, hogy Merino közelit zendülő csoportjával, másnap azonban, e' hír nem teljesülte után, ismét visszatért. Míg illy kezekben nyugszik az alkotmányos szabadság ügye, addig szerencsés sükert nem igen reménylhetni. Coba ezredes, ki Quintanar de la Sierra mellett Balmaseda csapati által készületlenül meg-lepeté magát, az előtt két nappal egy asszonyt lövete agyon, mivel a' carlosiakkal egyetértésben állott. Egyik fia azon asszonyok, ki Balma-seda serginél tisztí rangot viselt, megboszulá anyja halálát, 's Coba ez-redesta' szerencsétlen esata után ugyanazon helyen lövete fűbe, mellyen anyja vérzett. E' napokban a' kormány azon hirt vevé, hogy a' fényes porta megismeré az alkotmányos spanyol királynét, az angol követ köz-benjárultára, mit egyik éjszaki hatalom mindedig makacsul ellenze. — Az egész országban elégtlenség uralkodik a' kormány ellenében, melly a' helyett, hogy a' morellai csapást fényes győzelemmel feledtetné, az es-tellai vállolattal fölhagyott. Azon iszonyu áldozatok, mik a' köznépet hó-napok óta nyomorgaták, mind hiában történtek, 's érettük csak esalt re-ményeket kapott kárpótlásul a' nemzet. Az éjszaki hadsereg egész pattan-tyussága Pamplonába érkezék már, Espartero maga, miután sergei egy részét Peralta 's Tafallába szállítá, Calahorra mellett átment Ebro folya-mon 's 6 zászlóaljnak Castihába, Snak 's két lovas dandárnak pedig Ara-goniába nyomulásra ada parancsot, elégtlenségüket azzal törekedvén csilapítani, hogy, az ellenség legyőzete után Castiliában, ismét Navar-rába vezérlendü őket vissza. De minő ellenség várakozik Esparterora Cas-tiliában? Csupán Merino 2 ezer emberrel 's 200 lóval, ki miután az al-madeni erősséget sept. 4ikén lerontá, Balmasedával egyesült 's Vallado-lidot kezdé fenyegetni. Ez koránsem olly fontosságú tárgy, melly a' föl-hagyást Estella ostromával menthetné. Espartero hadi szerek hiányával sem mentheti visszavonultát, mert miután annyi ideig 40 zászlóaljnyi ser-get el tudott tartani minden tett nélkül, bizonyosan magát a' tettet is el-követhette volna, ha pedig azt eszközteni nem akará, miért nem kölesön-zé roppant serge egy részit Oraa tábornoknak, mi általa' had sorsát vajmi egészen máskép alakíthatá? Latre sept. 4kén Teruelbe érkezék, hol már Oraa reá várakozék. A' közönség 14 pontot kíván Oraa elibe tüzetni tet-tei kimentése végett, mitől azonban kevés hasznat várhatni, mert köztu-domásu már, mikép szoktak hasonló vizsgálatokkal bánni Spanyolország-ban. A' katonák Teruelben összeverekedtek a' polgárokkal; 's a' főtisz-tek zajosan szorosb hadfenyítéket kívánnak, nem gondolván meg, hogy arra köztűtük még sokkal nagyobb szükség van. — A' madridi tartomá-nyí biztosság csakugyan követé a' helyhatóság példáját, és sept. 11kén este ünnepélyes kihallgatáson fölirást nyujta be a' kormányzó királynénak. Hogy a' királyné tisztán láthassa e' tett valódi jelentését, Osca által nyuj-tatá be a' biztosság a' föliratot, ugyanazon Osca által, ki a' cortes előtt napirendre nem jutott azon indítványt tevő, hogy az özvegy királynét meg kell fosztani kormányzóságatul, máskor pedig olly módon nyilatkozóék, miszerint ő előtte hét hazafi élete legalább is annyit ér, mint hét ezer ki-rályé. A' királynéhoz intézett beszédben többi közt ezeket mondá: „Öt évi vérszteljes háboru után kórházakkal elaraszott tág sírkertét képez az ország, mellyen nyomoru kiéhezett lények vánszorgnak szerte meztele-nül, 's nincs ember, ki könyörre lobbanás nélkül szemlélhetné a' szeren-csétleneket.“ A' királyné röviden ezt válaszolá: „En a' spanyolok boldog-ságát ohajtom, 's a' föliratot méltánylás végett, átadandom felelős minis-tereimnek.“ Mind a' két fölirat lényegesen oda nyilatkozik, hogy a' ki-rálynét fölvilágitni szándéka a' haza valódi helyzetéről, mit a' ministerek mindenkor csak módosítva 's fátyolozva juttatnak trón elibe. Ez utóbba-ikat leginkább következőkrül vádolják: idegen segély kecségető ígérété-vel elszunnyaszták a' nemzeti bátorságot; a' cortestül olly bőkezűleg osz-tott fölhatalmazásokat nem tudák használni, 's ennek következtében a' tartományok nagyobb részit ellenség kezében hagyák, míg a' többit zsar-

nok kormányzók nyomorgaták; aprólékos szenvedélyekkel fertőzteté meg magukat 's a' nemzet legőszintébb barátival folytonos ellenszegülésben él-tek. A' nemzet jelen helyzete leírását azon módok követik, mikkel a' baj-jon segíthetni, mik közül kitünőbbek ezek: a' kormány valódi szabadel-mü férfiaktól álljon; ellenséggeli szövetezés soha szőnyegre ne jőjön; külföldtül segélyt koldulni mindenkor tilos legyen, a' pénzügynél pedig rend 's a' törvényszéknel függetlenség uralkodjék. „Végre, ezek a' föl-iratok zárszavai, azt kívánja még a' nemzet, hogy fölséged, ki az alkot-mány és spanyolok szeretete által kormányoz, mindenkor leghatalmasb tá-masza legyen az alkotmánynak, 's könyörületlen szigorral büntesse mind azt, ki bár csak egy bűtűjét merészkedik megsérteni Spanyolország alkotmá-nyának.“ Ebből kiviláglik, miszerint e' föliratok ujat semmi tekintetben nem mondanak 's csupán üres szóhalmazt képezők; megjegyezni szükség azonban, hogy azokat csak előposták gyanánt használá a' föllengődi párt 's azonnal komolyabbszerű rendszabályokkal készül föllépni, mihelyt a' kormány, eddigi szokása szerint, orvoslás nélkül hagyandja a' nemzeti sérelmeket. A' polgárkatonaság ugyan kinyilatkoztatandja a' királynénak, hogy nyugalom-főtartásról többé nem kezeskedhetik, ha „népszerű“ mi-nisterség nem veszi át az országos ügyeket. — Cabrera igen munkásnak mutatkozik győzelme használatában, 's mint mondják, már Sorriába nyo-mult sergeivel; mi azonban még további valósulást vár. — Némelly ma-gányos tudósítások szerint Rothschild-ház visszavoná ígérété, 's nem akar többé az almadeni kéneső bányákra pénzt előlegezni, mit, ha való, csupán a' morellai eseménynek tulajdoníthatni. —

**Anglia.**

London, sept. 18kán: Az előre hirdetett nagy radical népgyűlés teg-nap délelőtt csakugyan véghez ment. Összesen mintegy 3—4 ezer ember volt jelen, többnyire napszámos, 's köztük küldöttségek Anglia és Skó-tzia majd minden nagyobb városiból. Az elnökséget Francis Smedley esq. westminsteri high-bailiff viselé. Az ismértebb radical pártfők közt legin-kább kitüntek: Feargus O' Connor, 's a' volt parlamenti követek: Thomp-son ezredes és Wade tr, végre Leader westminsteri követ. A' főszónokok egyike volt Lovett, titoknoka a' dolgozók társulatának; Hetherington, és Ebeneser Elliott Sheffieldből. O' Connor nem szólott. A' beszédek tar-talma egyebiránt majd egészen a' birminghami gyűlésen mondottakhoz ha-sonlita. A' gyűlés sükere következő egyhangulag elfogadott határozatokban öszpontosult: 1) E' gyűlés vélenénye szerint alapos oka minden megvesz-tegetésnek 's fonákságnak a' törvényhozásban, valamint szinte minden szükségnek 's nyomornak az iparüző 's kereskedő osztály közt, csupán onnan ered, hogy képviselői rendszerünk kizáró 's jogszerűtlen szabadi-tékokon nyugszik; idején lenni hisszük tehát 's rendszert olly alapra emelni, melly az igazság, testvéri szeretet 's nép emelkedettebb műveltsége elveivel nagyobb őszhangzatban álland; 2) a' népképviselőség azon elvei, miket a' „Népkormány“ föllállít, igazságosak és józanok, mivel általa-nyos szavazati jogot, vagyonegyenletlenség megszüntetésit, éves parla-mentet, egyenlő képviselőiséget, követ-díjazást, 's titkos szavazást foglal magában. Gyűlésünk e' népkormányt ünnepélyesen elfogadja, mint az igazság olly rendszabályit, mit minden törvényes eszközzel elnyerni töre-kedendünk; 3) azon nemzeti kérelmeket, miket őszhangzólág a' népal-kozmánnyal, Birmingham, Glasgow 's egyéb városok határozának, e' gyűlés elfogadja 's aláírja, hogy azokat az alsóház elibe lehessen terjesz-teni, még mi előtt a' népkormány vitatás alá kerülne; 4) gyűlésünk az egyesült királyság népének hasonló gyűlések tartását ajánlja, 's azoknak küldöttségekkel megfőtiszteltetésit; 5) nyolcz férfit nevezünk ki, (követ-keznek a' nevek,) kik egyesülve más gyűlések követeivel örködni fognak a' népkormány fölött, míg parlament elibe jutand; 6) gyűlésünk szív-ből szerencsét kíván a' francia népnek munkás törekvéseihez választási jogai megnyeréseért; őszintén reményljük, hogy Franciaország nemzet-őrsége hazája fölszabadítása által meghiusítandja a' zsarnokság undok ter-veit. — London nem olly hatalmas fészke ugyan a' radical pártnak, mint a' tartományi gyárvarások, de az e' gyűlésen olly szembeszökőleg ese-kély számban megjelent nép mégis kissé óvatossákká teheté a' mozgalmi párt vezérít, noha egyebiránt parlamenti követek is hallaták magukat a' szószekrül. Láthatni ebből, miszerint a' londoni dolgozók vagy olly ked-vező vagyoni állapotnak örvendnek, hogy még kíváncsiságból sem akar-nak alkotmánydöntésre ezéző gyülekezetekben részesülni, vagy pedig, hogy természetes rendszeretük irtózik azon vérszomjas fölszólitgatások-tul, mikben annyira tetszenek maguknak az éjszaki népbarátok. Az itteni izgatók ugyanis e' napon mondott beszédikben egyhangulag roszalák az eddigi gyűlésekben majd általányosan uralkodni szokott vérengző hangot, 's határozottan csupán észfegyverek használatát ajánlá. A' leedsí, manches-teri, glasgowi 's a' t. követek azonban nem mondanak le saját nézetikről, 's minden szóban erőszakkal 's fegyverrel fenyegetőztek. Maga Elliott, a' gabnatörvényrülí rímek írója, is elhagyá magát ragadtatni hevétől, 's gyönyörű beszéde olly vad képeket fűste, mik Londonban köztetszést aratni képesek soha nem leendnek. Azonban jó, hogy e' háborut kedvelő férfiak illy értelemben hallaták magukat, mert a' nemzet leginkább a' fővárosi népmozgalmak után szokott cselekedni. A' Times és Standard, bár mikép gyűlöljék is egyébkint a' gabnatörvényt, nem sokára kemény hangon leendnek szólni kénytelenek Oastler és Stefens jó barátik ellen, miután Feargus O' Connor nyilvános gyűlésekben magasztalni kezdi fegy-verre szólításukat, olly ezélből, hogy népkormányt emeljenek, ha bár az egész fönemességet, vagy szükség esetén még magát a' trónt is meg-kellene buktatniok, 's az egész nemzeti adósságot megsemmíteni. Ha a' fönemesség, daczolja tulnyomónak vélt erejében, gúnymosollyal nézi is el az illy mozgalmakat, nem cselekszik hasonlóké a' nemzeti hitelezők roppant serge, mert ha ez sokáig így tart, bizonyos tetemes keletesök-kenés támodand a' fözsécsarnokban. Legközelebbi heten Manchesterben

tartandnak nagy népgyűlést a' radicalok, mellyen az izgatók legalább 300 ezer embert reménylenek látandni. Ott fog majd kitűnni, használt-e valamit a' fővárosi csekély süker a' tulesapongók elcsöndestítésére; ha nem, úgy bizton várhatni ellenmozgalnak azonnali támogatását. Nem hilettő ugyan, miszerint ez ellenkező párt az 1819kiekhez hasonló törvényeket kérjen a' parlamenttől, a' népszónokok megnémítésára; de minden ember, kinek van valamije, mit elveszithetne, bizonyára a' kormány mellé fogna seregleni, hogy ez elég erővel bírjon a' törvények valódi sértésinek meg-boszulására. Altalányos szavazati jogot csak egészen művelt értelmes nemzet követelhet, ezzel pedig csak czélszerű oktatás és népnevelés által válhatni. Ily czél-elérést a' mostani nemzedék kábaság nélkül nem reménylhet; de közelíthet hozzá, 's minden valódi népbarát, ki az általányos szavazati jogot most gátolja, buzgón leend munkás, hogy a' választásra még nem jogosított néposztály minél előbb alkalmassá legyen e' szabadték-gyakorlatra. Ezzel azonban józanul senki nem fogja tagadhatni a' mostani választási rendszer hiányosságát, hanem visszatartás nélkül kénytelen mindenki megvallani, hogy javításra szükség van; de csak fokozott 's a' népértelmes-séghez arányzott részletes javításra. Meg kell bővíteni a' választók számát, mert örültség azon állítás, hogy felelmes lesz a' választó tömeg, ha még több jut kö-zibe a' népből, 's nevétséges is, mert ki mondá még: „Ne szedjétek ujonczokat a' népből, mert majd felelmes leend az országra nézve a' hadsereg!” A' dolgozó osztályok nagy része alkalmasint fölzúduland az ország tulajdona jogainak érdeke ellen; de bizonyára süker nélkül, noha egyébkint meg kell vallani, hogy e' merény a' nyilvános hitre 's iparhaladásra iszonyu csapás leend. E' mezzalmak egyenesen a' régi mesére emlékeztetők a' gyomorru 's tagokru. A' nép nyers tömege magára hagyatva csak szalmatüzet gyújthat, mellynek hamvaiban tulajdon érdekinek elenyésztét is siratni leend kénytelen. — A' radical Weekly True Sun Brossard tábor-nok pöréről így nyilatkozik: „E' törvényes eset nyilván kitünteti, mért ohajtának mindenkor háborut a' főbrangu hadítsttek. Ugyanazon okok, mik most Brossard tábornokot határozzák, az angol főnemesség előtt is mindig kívánatossá tevék a' háborut. Ujseeland történetéből tudjuk, mi-kép azon ország legdurvabb néptörzsokei iszonyu kegyetlenséggel visel-ék háborukat, 's a' legelőbbkelő bajnokokat mindkét részről elfogni 's kenyér nélkül megenni szokás; azon törzsokek, mindazáltal, mellyek-hez már némileg beférkezett az európai műveltség, bizonyos nemével a' böcsületérésnek viselik rövid harczáikat, csak néhány rabszolgát fognak el 's azokat is szépen kenyérral eszik meg, azután pedig fegyvernyugvást kötnek, mellyet csak akkor törnek meg, midőn már nagyon éheznek. Mégis derek emberek a' ujseelandi művelt urak! Szeretik ugyan az em-berhust, miként őseik, de csak rabszolgáikat falják föl, épen úgy, mint a' francia 's angol urak, kik a' háborut, zsarolást, valtságdíjt és szal-lításokat épen úgy szeretik, mikép őseik, 's ohajtsák rabszolgáik vagyis a' nép rovására teljesülnök. A' francziák azonban hozzáuk képest még csak gyermekek. Minden angol ezredparancsnok legalább 1200 font ster-linget nyer ezrede ruházatán. Nagyobb rangi parancsnokok pedig minden-kor rangjukhoz szabva többet; a' hadibiztosak pedig csak arra ügyelnek, hogy a' rendszeres család napfényre ne jőjön; vagy velük talán némelylek hogy Hill, Beresford 's Wellington csupán évadjukból gyűjtének oly iszo-nyu vagyont!” — Sept. 17ikén megnyiták végre az egész london-bir-minghami vasutvonalt nagy számu nézők előtt, 's három hosszú kocsisor azonnal utnak indult. A' 112' angol mérföldnyi tért London-Birmingham közt most 3 óra alatt járhatni meg. Egy személy, az egész utért 1 font sterlinget fizet. Föld alatt egy helyen 2389 lábnyi tért halad a' vonal, hol a' kocsikon lámpákat szoktak gyújtani, mivel a' föld alatti üreg rendszeren ninesen kivilágítva. — Nyugatindiai szigetről megnyugtató hírek érkezé-nek. Aug. 1sejét ünnepélyesen megülék a' fölszabadtott szercecsenek, 's oly jól viselék magukat, hogy Jamaika szigeten egyetlen részeg sem va-la látható. Trinidad szigeten két napi ünnepélyt adott a' szercecsenek számára a' kormányzó. Csupán azon szercecsenek közt mutatkozik némi elégtlen-ség, kik aug. előtt néhány héttel pénzzel vásárlák meg szabadságukat, 's most látják, hogy ingyen is hozzá juthattak volna. Barbadosban meg-szüntek ugyan dolgozni néhány napig a' fölszabadultak; de a' kormány-zó azonnal körükbe ment 's helyzetük valódi rajzával csakhamar ismét megszelidíté őket. A' megszőkött 's most rablók gyanánt duló szercecsenek ellen katonaság indult. —

#### Franciaország.

Paris, sept. 21ikén: Orleans hg sept. 17ikén nagy szemlét tartott a' st. omeri táborban. Altalányosan dicsérik a' hgenben, hogy szíves nyá-jassággal társalgott a' köztvétezzekkel is. Este táncvizsgálatom zárta a' hadi gyakorlatokat, mit a' polgárság adott a' hg tiszteletére. — A' schwei-zi ügy mindinkább komolyabb szíben kezd mutatkozni; nem hihetni azonban, hogy a' józan schweiziak csakugyan fegyvert kívánnának fogni a' francziák ellen. Schweiz kétségköl végre mégis önkényt engedni fog Franciaország kívánatának, mert különben rövid idő múlva Na-poleon Lajoson kívül minden férfi oda vonulna, ki Európa bátorsága ellen eselszövényeket kohol. Már is ott lappaugnak Mazzini 's Ruffini olasz szökevények, 's az aprilpör által elítelt francziák is oda szándékoznak vo-nulni 's állandó igazgató választmányt fölláítani. Így nyilatkozik a' doctri-nair sajtó, 's miután megmutatni törekvék, hogy Schweiz nem fog ellen-kezni, így folytatja nyilatkozatát: A' franczia kormány mindenre kész, 's már gondolkozott czélszerű rendszabályokru. Lyon, Besançon 's egyéb városokban már indulóra készen áll néhány zászlóalj, mert Franciaor-szág hajszálnyt sem enged kívánatából, 's koránsem avatkozik Schweiz belügyibe, midőn Napoleon káparancsolatát követeli, hanem csak meg-támadás ellen védi magát, mert Napoleon Lajos hg pártolását megtámadás-nak kénytelen tekinteni. Mit Franciaország most Schweiztől kíván, azt hasonló esetben minden egyéb szomszéd birodalomtól is hathatósan fogna

követelni. Ily elgyakorlat nélkül egy ország nyugalma sem lehet biztosít-va. — Gisquet ellen következő vadak kerülendnek törvényszék elibe: „Ő mint rendőrispán szövetségben élt bizonyos Pradel nevű hevenyész leányával, és szerencsésnek érezheté magát, ha nem hódul oly rendkívül a' változtatás ingereinek. Ő férj, atyja 's már idős volt, és még sem elé-gült meg az említett törvénytelen szövetséggel, hanem bizonyos Foucault nevével is titkos viszonyba lépe. Pradel k. a. ezt megtudva, féltékeny-ségből Foucault nejét férjének elárula, 's ez csak tetemes pénzaldozattal engedé magát lecsilapíttatni, 's még befolyását is használá utóbb a' saint-denisi választóknál Gisquet megválasztására. Mindezt oklevélszerűleg fog-ják bebizonyítani a' hajdani gyűlölt rendőrispán ellenei, 's valóban nehéz állása leend Gisquet urnak a' törvényszék előtt, mellyre oly hetykén hi-vatkozék nyilatkozatában. —

Paris, sept. 20ikán: A' ministerség tengerészeti osztályaához sür-gönyök érkezének Martinique szigetről, mik szerint az ottani szercece-nek közt nagy izgás uralkodik, rokoniknak a' közel angol gyarmatokban tökéletes fölszabadtása miatt. Oise rakhajó azonnal parancsot kapott ka-tonasággal Martiniquebe vitorlázásra. — Gisquet a' Messenger ellen tör-vényes uton szándékozik magának elégtételt szerezeni, minek következté-ben a' felelős szerkesztő tegnap már megjelent a' nyomozó bíró előtt. Par-quia Gisquet, — Delangle, Hennequin 's Capin pedig a' szerkesztő urat vé-dendik. — Sept. Sikan fölszentelé Quelen, parisi érsek, la Délivranté-ben (Calvados megyében) azon szobrot, mellyen a' boldogságos szűz által véghez vitt csadikat olvashatni. E' fölszentelést a' jámbor ések régi fogadásból tevé, mivel sikerült Talleyrand hget végnapjaiban megtérítie. Az oszlopon Mária képe látható, bünösért imádkozva, az alapul szolgáló golyón pedig ez aláirat: „Hű szűz! Kivánj szerencsét nekem, megta-lálám juhomat, melly elveszett. Maj. 17én 1838.” És: „Ajánlá Quelen Lajos parisi érsek Talleyrand hg örök boldogságaért, ki illőkép ismétí kiengesztelésre bocsáttatek 's megbánás állhatatos jelei alatt hunyt el.” — Azon kérelem, melly a' parisi nemzetörség közt választás-javítás végett kering, a' királyt igen fölingerlé, mert az aláírók már sokkal számos-bak, mint gondolni leheté, 's hiteles adatok szerint jelenleg 8 ezer körül járnak. Nem maradt észrevételül, hogy a' király mulató kastélyából visszatérte-kor, elhaladván a' nemzetőri főrhely előtt, nem köszönt nyajas mosollyal, hanem kocsija hátuljába vonult. A' királyi család visszaérkezte óta ismét naponkint esi 8 órakor 100 löny gyalog katonacsapat vonul mély csönd-ben, kapitánya vezérlete alatt, a' tuileriak kertjébe, hol újrjárassal tölti az éjt, reggel pedig hasonló csöndben távozik. E' különös körülmény annál több mendemondára szolgál alkalmul, mivel a' kir. palotát a' nélkül is négy roppant laktanyában 's 12 őrhelyen éjjel nappal ötezer katona kör-nyezi. Némelylek annyira mennek gyanítgatásikba, hogy egyenesen zen-dületet hírlenek készülőben lenni, melly kamranyitaskor fogna felfödötet-ni a' rendörség által, minden népszerű kívánat, mik közt első helyen a' választás-javítás áll, sükeresb elnyomhatása végett. — A' birminghami pol-gárok igen érdekes iratot intéztek a' parisi nemzetörséghez, mellyben sze-rencse kívánatikat jelentik a' választás-javítás hathatós sürgetése iránt. — Néhány hónap előtt majd valamennyi lap levelét közlé egy fiatal föstésznek, ki hűtlen kedvesét meggyilkolván, a' holttesthez vezeteté magát, 's tü-zes színekkel fösté az elhunytnak még halála után is szép vonasít 's azon ellenállhatlan keccseket, miket most durva sebési kezek szentségteleni-tének rendőri ügyvivők kíváncsi fajtalan szemek előtt. Mind ez legmes-terkeltebb hangján vala elmondva az erkölestelenségnek, mintha a' bünös ez által magát kimenteni, 's az egész gagságot a' törvényszékre 's annak tagjaira akarná hárítani. Az egész eset igen élénkül bélyegzi a' parisi fia-talság romlottságát 's e' napokban eskütszék elibe került. Boulet Adolf, 20 évü, föstész, igen tisztes család tagja, szüleivel legjobb egyetértésben élt, 's atyja kedvence és anyja biztos volt, kik semmit nem mulasztá-nak el, mi neki örömet szülhete. 16 éves korában föstészetre adá magát; miben azonban nem tudott messzire haladni. Vonzalmi nagy mértékben re-gényesek valának; ő elnyelé a' borzalmas új regényeket, csak nagy szenvedélyekről szóla, hölgyekről lelkesülve emlékezék, 's alig 20 évü, már tiszta szüzet kerese, ki csupán számára birna szívvél. Szép asszonyokon kívül leginkább szép fegyverekben talált gyönyört, 's tör vagy pisztoly nélkül ritkán vala látható. F. é. januar 19ikén megismerkedék Paris egyik utcáján Aglae 18 évü leánnyal, ki szüleit már rég elhagyá 's most bi-zonyos Martin kisasszonnyal élt. Az ismeretség csakhamar szerelennő vált. Boulet tiszta szüzet kerese, 's most oly barátival is megelégtült, ki nyiltan kimondá előtte, hogy már anya. Mellözve az igen aljas történet sikamlós részletit, csak azt említjük, hogy Aglae, Martin k. a. tanácsá-ra egy szabölegénynek határzá nyujtani kezét, kinek neve Napoleon Sot-tocarnolo, 's e' szándékát azonnal tudatá a' fiatal képiroval, ki boszura lobbanva, párviadalra idézé Napoleont; ez azonban, nem birván illy otrom-baságra elég regényességgel, felfödözé ellenének, mikép nem csak ők ketten, hanem még Lesoux butoráros is egész kegyével dicsekedték a' szép leánynak. Jun. 14ike volt, midőn Jagoja által Othellová érte ma-gát változtatva Boulet. Azonnal pisztolyokat ragadott a' fiatal hős és gyor-san Aglae lakába rohant. A' semmi reszat nem gyanító hölgy ablaknál álla; „Nézz reám!” kiálta Boulet, 's a' megfordult leányt mellbe lövé. Aglae földre rogyott, Boulet pedig reá borult, 's bizonyossá tevé őt sze-relme forróságáról, több tördöfést ejte saját testén, melly azonban bőré-t is alig karcolá meg. Boulet fogságra került, Aglae pedig három nap mul-va meghalt; élte utolsó pillanatában is kegyelmet könyörge gyilkosa szá-mára, 's csak magát mondá egyedüli bünösnek. Az eskütszék sept. 14ikén kezdé meg Boulet vallatását, mellynek részletei oly tettidolgokat hozanak napfényre, mikből kiviláglott, miszerint Boulet kora ifjusága daczára már is sokra ment a' feslettségben, 's ugyanazon időben, midőn kíváná, hogy Aglae csupán érte éljen, Irma, Adelaide, 's Maria nevü lányokkal leg-

meghítebb viszonyban állott. Itélethezáskor számos hölgy volt jelen az eskütszéki teremben, mi nem legszebb világot vet a' parisi szépnemre, mert az egész pör jobbadán csak arczpirító vallomásokból állott. A' védő mindenképen megmutatni törekvék, hogy a' vádlottat szenvedélynek heve ragadta el, mely kiméletet érdemel, s beszéde közben Napoleonra hivatkozték, ki egykor esatamezőről írta hitvesének, hogy ha egykor szerelmest lelne nála, mindketten vérzeni fognának boszúja súlya alatt. Egyéb-iránt pedig még a' kormányt is okozá a' védő, mivel a' tanítási rendszer hiányosságának tulajdonítható a' francia ifjuság könnyelműsége, mely lám gyorsan bűnösvényre vezérel. A' koronai főügyvéd szerint mindazáltal csak regényekben s drámákban ölhetni meg a' hülsen kevest büntetlenül, de a' közéletben nem. Az eskütszék egy órai tanácskozás után vétkesnek nyilatkozta a' vádlottat, kiméltő körülményekkel, s így 10 évi kényserített munkára ítélte a' törvényszék. —

**Olaszország.**

A' szentséges pápa sept. 13ki consistoriumban, mellyben Fieschi Adrián és Strerckx Engelbert bibornokok kinevezetését nyilvánítja, következő beszédet tartta: „Tiszteletreméltó atyák: Isteni végzés az, hogy midőn egyrésztül egyházat szerencsétlenségben edzi, másrésztül sérelmeit orvosolja s legnagyobb kegygyel komor viszonyait örvendetessel fűszerezi. Karjának ereje nemcsak állandó védelemben nyilatkozik, hanem a' gyöngéknek erőt ad, nehogy a' szerencsétlenségek félelmétől elnyomatassunk vagy kislekküteké váljunk. Ezen isteni jószágot tiszt. m. atyák, már más korábbi alkalomkor volt szerencsénk tapasztalni, melly közörömre szolgálta alkalmul s főleg lelkeink megnyugtatását célzá. Midőn mi ugyanis még e' tiszteletre méltó consistorium körében, a' keresztény név kiterjedését, mint főfeladatunkat, mozdítanók elő; hasonlólag alig levénk a' megmagyarázhatatlan felsőbb hatalom által a' közönséges egyház fejévé, midőn tökéletesen átláttuk, hogy az által reánk különös gond bizaték. Ez okbul e' magos polczrul a' népek egész tömegére lepillantva, mindenleg-távolabbi népek szeretettel nyitottuk meg kebleinket; semmi erőködéstül nem rettegénk apostoli hivatalunkban, melly a' valódi hitet terjeszteni, visszaállítani vagy szilárdabbul megállapítani képes vala. Köztudomásu, miszerint a' dolgok milly emelkedést nyerének Algirban a' győzelmes francia fegyver által néhány év alatt. Miáltal kedvező alkalom mutatkozva, és szeretett fiunknak, Lajos Fülöpnek, a' francia királynak jámbor kívánatát teljesítve, feszített buzgalommal törekedünk itt a' hit magvait elhinteni s kikeltetni. Már gyümöleseit arathatjuk, mellyet iparunk természet. Nem sokára ugyanis székesegyház emelkedik e' városban, mellyet, káptalanal kötött össze, egy jámbor, tudományos, bölcs férfiú vezérelend, kit még e' mai nap kinevezendünk. Ez okbul telve szívünk örömmel. A' vallás dicsősége, a' léleküdv iránti szeretet kívánják ezt; nem csalfa remény sürgeti, melly biztat, miszerint az isten, ki gazdag könyörben s műve tökéletes, szőlőjét, mellyet Afrika e' résziben ujlág ültete, égi harmattal gyümöleszteti, és sarjadéka szerencsésen terjedni fognak, hogy az olly távol vidékeken is a' hit dús vetéseit természetnek, hol hajdan annyi egyház nemes eredetük által s annyi keresztény néptömege a' legszentebb előjárók hatalma s tudománya által virágzék. Midőn ezt, tiszteletreméltó atyák, veletek közöljük, a' könyör atyja példáját követjük, ki szerencsétlenséget vegyit szerencsébe: részvevőivé teszünk benneteket gondjainknak s vigasztalásainknak s megedzünk az idő vésziben is; mert komor dolgokra kényszerit ténni bennünket a' sújtó rosz, melly más részről az egyházat nyomja. Sok és gyökeres a' rosz, bár perczig sem fordítók el gondjainkat, mi már rég óta ösztönöz a' hozsadalmas nyomort tehetségünk szerint Izrael házaról elhárítani. Mi már ezekből rég tudatuk, némasággal mellőzzük el; de nem fojthatjuk el szívünk keserü bánatát, mellyet Poroszországban a' kath. egyház folyvásti szerencsétlen állapotja szült. Emlékezték bizomnyal, hogy e' helyen panaszkodánk azon bitórlás ellen, mellyet tiszteletreméltó Kelemen-Auguszt kölni érsek erőszakos elvitése által a' püspöki méltóságon, az egyházi szabadság tekintetén, és az istentől nyert felsőségünkön ejtének. Tudjátok azt is, miszerint a' kölni érsek visszahelyeztetését fontos, de illő, ellenszólalkozással kértük a' kegy. királytul. Valóban fájdalmas, hogy szózatunk, legkevesbbé sem fogadtatva kedvezőleg, hatását egészen elteveszté, mit igazságos ügyben a' király igazságszeretetétül méltán várhatánk. Az pedig a' keserü fájdalmat tetőpontra rugtatja, miszerint világi hatalom a' Krisztus egyházán szüntelen új s új sebet vág. Ugyanis ez évi april. 9kén olly kir. rendeletet tevének közhírré, melly a' pápai rendszabályoknak és rendelkezéseknek egyházi tárgyokban befolyását a' porosz birodalomban végkép elzárá, ha csak előbb azok a' polgári hatóságokkal nem közöltetnek s tömlöczcel fenyegeti azt, ki nyilvánításukat bármí uton előmozdítja, legyen egyházi vagy világi, porosz vagy külföldi. Elhallgatjuk, hogy a' kölni káptalan és az apostoli szék között minden közlekedést törvénytelennek nyilvánítának, ha csak a' kir. ministerség utján nem történik, mi világosan oda céloz, miszerint minden közlemény a' kormány felügye-lése, vizsgálatára s engedelmé alá vetessék. Hasonló elhallgatjuk, miszerint némelly egyetemi tanítókkal épen illy módon bántak, kiknek, mint halljuk, még nem is szabad sajátkezüleg nyilvánítani, alávetésüket az apostoli ítéletnek a' hermesi ügyben. Elhallgatunk több hasonló rozsalat érdemlő tettet. De halljátok, mi történt Keleti-Poroszországban tiszteletreméltó Márton atyánkkal, a' gneseni s poseni érsekkel; e' jeles tudományu érsek szívéből sajnálá, hogy azon környéken a' polgári törvények erejénél fogvást olly bánásmódot hozának be a' vegyes házasságokra nézve, melly a' kath. vallás tanjaival s rendszabályival homlok-egyenest ellenkezik. Azon hittet, miszerint illy súlyos vétkezést tovább nem tűrhetni, előbb több kir. ministert, végre magút a' királyt keresé meg sajátkezüleg irt levelé-

ben s miután fontos okait s bánatát előadaa, azon kérelemmel zárá azt, hogy az egyházi dolgokban szabad legyen neki azon rendszabály föntartása, mellyet XIV. Benedek, elődünk, brevéjében 1748 jan. 28án a' lengyel püspökökhez intezte vagy ennek elhatározását kérhesse ki az apostoli szék-től. A' méltányos kérelmek egyikét sem hallgata meg. Milly aggság szállá meg a' szelid férfit, nem szükség tagolnom; ezalatt meghallá, miszerint mult évi dec. 10diki nyilvános gyűlésekben, mit mi már az előtt magányosan tevének, a' vegyes házasság ügyében minden gyakorlatot, melly a' porosz birodalomban törvénytelenül hozatottbe, félrelöktünk. Azon-nal félre tön minden kétkedést s megéje minden lelkesihez körlevelet bo-csáta, mellyben, egyházi büntetés alatt, szigoruan megtiltá a' vegyes há-zosságra papi adását, ha csak előbb a' felek meg nem egyeznek azon föltételekben, mellyeket a' szentszék szokott e' tárgyban követelni. Ismételt írásban a' felséghez emlité, miszerint a' király ünnepelesen fogadá a' kath. egyház jogai védelését minden körülményben és szabadelműleg oda nyilatkozik, hogy az apostoli szék határozata nyilvánítása által nem sza-bad neki attól báraképen is eltávolozni, ha csak az egyházi egység gyalázatos megsértése hibájával nem akar vádoltatni. A' vallással s kath. hittet tökéletesen egyező érzelmek azonban, tiszteletreméltó atyák, azon követ-kezményt szülek, hogy ugyanazon april 27kén a' felebbemlített kir. ren-delet rátolásakor Poson lakosira nyilván kimondaték, miszerint általa a' római udvar és ennek követei között minden összeköttetés végkép tiltva van. Igen, még azt is nyilváníták, hogy mihelyt illyesmi közlekedés bár ki által történik s az tudomásra jut, a' közlő azonnal elfogatik, bár-mi célu lett legyen a' közlemény, mirül később vizsgálat fog tartatni. Még ez sem volt elég. Jun. 25ki ministerségi rendelet ugyanis a' felebbem-lített érseki körlevelet törvénytelennek s erőnlökülinek nyilvánítja s bünt-teséssel fenyegeti azokat, kik bármí uton azt követnek, s a' világi kor-mány védelmét igéré azoknak, kik a' körlevélben foglalt rendelkezések nem követése által az egyházi bíróság elibe idéztetnének. Ki hitte volna azonban, hogy ez mind parancsoltatott, midőn kevéssel azelőtt, april. 12kén, Posen lakosinak a' kir. akarat azon megerősítését nyilváníták, miszerint atyáik által rájuk hagyott vallásuk s lélekisméretük szabadságát állandóan védeni fogja. Milly veszélyesek legyenek az egyházra nézve e' határozatok, inkább fájdalmasan érezzük, mint szavakba tudnók önteni. Az pedig a' dolgot még nyomosabbá teszi, mirül minket elég nyíltan tudósítának, hogy azon tájakat a' kath. egység középpontjátul végkép el akarják sza-kasztani, s az isteni szerkezetü egyház önállását és hatalmát megtörni. Csak az egyház szertartásának s kormányzásának tökéletes megszava-rása által történhetik, hogy világi hatalom uralkodjék felette, törvényt mege-rőtlenítse, vagy a' szentszéki szabad közlekedését gátolja, hová, sz. Irenaeus tanúsága szerint, nagy méltóságaért az egész egyház, az az a' hívők a' világ minden részéből összejönek. Ki új kormányrendszert akar behozni, az, mint sz. Cyprián mondja, az egyházból emberművet szán-dékozik alkotni. Mi tehát, mihelyt azon események s rendeletek hiteles másolatokban hozzánk érkezőnek, parancsolánk, hogy panaszink és szó-zatink az illető helyre terjesztessenek föl. Szentséges hivatalunknál fogvást illőnek láttuk az előbbi beszédünkben elősorozott kívánatinkat, és sé-relminket itt ujlág ismételni, a' most említettek ellen pedig ellennyilat-kozávánnyal lépni föl. Szózatot emelünk tehát még egyszer, tiszt. m. atyák, nagy tekintetü gyűlésekben a' vallás, egyház, s ennek szent törvényei, és sz. Péter széke jogai és tekintete fölött, ma eget s földet hívunk ta-nuságuul s örködünk a' legkomolyabban mind a' felett, mi Poroszország-ban kárukra történik. Illy szomor között csak azon hajthatlan lelki erő vigasztal, mellyet a' poseni s gneseni érsek, a' kölnivel hitben vetekede-ve, az egyház tanjai s rendszabályai védtében a' vegyes házasságokra nézve előtűntetett. S valóban nem kétkedhetünk, hogy Poroszország mindkét résziben minden püspök, megemlékezve polczukról, mellyen ülnek, méltósá-gukról, mellyel őket felruháztuk, esküjökükről, mellyel ünnepeles fölavatásuk-kor önmagukat leköték, hivatalos kötelességik teljesítésénél csak azt teendik, mi az atyák s apostoli intézvények egyházi rendeletével öszhangzik. Bizunk továbbá, miszerint a' király, vezéreltetve az őt bélyegző magosérzelem által, illőbb határozatokat hoz és hozat, hogy a' kath. egyház, törvényei szerint éljen, s nem engedi meg, hogy valaki szabadságát lábball tipor-ja. Szemeinket azon hegyre emelve, honnan számunkra segély jövend, imádjandjuk a' mindenható istent, kinek kezében a' királyok szívei, hogy kívánatinkat kegyesen fogadja föl s minélelőbb a' legörvendeteseb követ-kezményre vezesse. — A' két bibornokon kívül még 2 érseket s 7 püs-püköt nevezte ki a' pápa, közöttük Girk György kalocsai kanonokot anzá-ri választott püspökké. —

**Gabonaár.** Vidéki városink piaczin: per s. mérője váltó garas.

	buza	kétszer	roza	árpa	zab	kukuricza	köles
sept. 12kén Fejervár . . .	80-70	60-50	50-47	50-40	27-25	50-46	50-42
„ 13kén Ungvár . . .	78	74	70-66	50-45	38-35	28-25	51-50
„ 14kén N. Beeskerek . . .	90	50	—	30	30	45	40
„ 14kén Pees . . .	50	70	65-60	52-50	40	28	50
„ 15kén Körmez . . .	—	—	—	84-78	64-60	38-32	—
„ 15kén Szeged . . .	80-70	55-50	—	35	35	45-40	45-40
„ 18kén Debreczen . . .	65-50	45-35	35-30	28-27	22-21	50-45	55
„ 20kén Mosony . . .	110-70	75-63	75-70	58-40	38-30	72-64	—
„ 21kén Temesvár . . .	85-73	45	40	30	30	47	—
„ 21kén Új-Beese . . .	100-85	80-75	—	30	33	42	30
„ 21kén Arad . . .	68	50	49	22	22	40	—
„ 22kén Komárom . . .	91-85	81-61	58-52	52-42	33-30	56-54	—
oct. 3kén Pest . . .	140-110	100-86	80-70	70-68	53-46	96-85	—